

دروازه قرآن درری

موضوع:
دروازه‌های
محدوده
چشمه علی

باغ صفائی به عنوان نمونه‌ای خاص از باغ ایرانی، احتمالاً دارای ۴ ورودی بوده است. زمین باغ به تبعیت از بستر قرارگیری، ساختار هندسی چندان منظمی نداشت؛ از این رو چهار باغ مستطیلی در میانه باغ گنجانده و ۲ قسمت دوزنقه‌ای، یکی در شمال شرق و دیگری در غرب طرح‌ریزی شده بود.

با توجه به قرارگیری خانقاه صفائی و مجموعه آرامگاه‌های پیرامون آن در بخش غربی، باغ صفائی را باید به عنوان نمونه‌ای از معماری «باغ‌مزار» ایرانی در نظر گرفت. مرحوم حاجی پیرزاده نائینی هم در نامگذاری عناصر و بخش‌های مختلف این باغ از اصطلاحات اهل تصوف استفاده کرده بود که از آن جمله می‌توان به نام‌هایی نظیر «باب العارفین»، «دایره صفا»، «دایره توحید»، «دایره سالکین»، «دایره مفارقین»، «حلقه محبت» و «تکیه فقرا» اشاره کرد.

محمد غلام‌نژاد، کسی که در پایان نامه‌اش به معماری باغ صفائی شهرری پرداخته است، به خیابان‌های اصلی باغ که در ۳ سمت آنها یک و در برخی از بخش‌ها ۲ ردیف درخت کاشته شده بود و درختان آن مانند بیشتر باغ‌های ایرانی درختان بی‌ثمر پرسایه نظیر چنار، سرو و نارون و... بودند، یاد می‌کند و می‌گوید: «این خیابان‌ها بخش‌های سه‌گانه باغ را از هم جدا می‌کردند. ۲ دروازه در ضلع شرقی به همراه دروازه سنگی در شمال شرقی، ورودی‌های اصلی باغ محسوب می‌شدند. ورودی پایینی به دروازه قرآن معروف بود و بنابر گفته معمرین محله، دارای سردری شبیه به دروازه قرآن شیراز در مقیاس کوچک‌تر بوده است. ورودی اصلی دیگر، سردر کوچک‌تری داشت که به میدانچه‌ای شش‌ضلعی ختم می‌شد.»

علاوه‌بر ورودی‌های اصلی، ۲ ورودی فرعی نیز وجود داشت که هر دو در دیوار بلند خشتی شرقی قرار داشتند. غلام‌نژاد با بیان این موضوع می‌گوید: «وجود عوارض طبیعی نظیر کوه، چشمه و نهر باستانی چشمه‌علی در جبهه‌های دیگر باغ، آن را از احداث حصار بلند در این بخش‌ها بی‌نیاز می‌ساخت و به ایجاد دیوار چین‌های کوتاهی بسنده شده بود.» غلام‌نژاد ادامه می‌دهد: «همان‌طور که در عکس‌های هوایی قدیمی مشاهده می‌شود، ۲ در ورودی در میدانچه شش‌ضلعی باغ وجود داشت که یکی در انتهای خیابان منتهی به دروازه اصلی شمالی بود و دیگری در گوشه باغچه واقع در شمال خانقاه، موسوم به «باغ کوچیکه».

شنای یگ‌ریالی در چشمه علی

موضوع:
استخر
طبیعی

و کاهش شلوغی چشمه‌علی، قرار شد هر کس برای استفاده از اینجا به عنوان استخر یگ‌ریال پرداخت کند، گفت: در گذر سال‌ها با افزایش تعداد استخرها و پیشرفت محله‌ها، تعداد مراجعه‌کنندگان به چشمه کمتر شد، اما استفاده از آن به عنوان استخر هنوز برقرار بود. عالمی در این باره همچنین می‌گوید: «تا چند سال پیش که چشمه هنوز آب داشت بچه‌های محله هم برای شنا و آبتنی به چشمه علی می‌آمدند. به این شکل که خانواده‌هایشان روی سبزه‌های بوستان بساط چای و تخمه به راه می‌کردند و بچه‌ها از کودک ۳، ۴ ساله تا نوجوانان ۱۵، ۱۶ ساله هم در چشمه وقت می‌گذراندند. این چشمه که از آب جابجود و قیطره تأمین می‌شد در گذشته بسیار پرآب بود و باغ‌ها و کشتزارهای ری را سیراب می‌کرد، اما حالا با خشک شدن آب چشمه‌علی این استخر هم تعطیل شده است.»

در چشمه‌علی از سالیان دور مرسوم بوده است. روزهای قدیم مثل امروز این تعداد استخر در دل محله‌ها نبود و اگر هم استخری وجود داشت، هر کسی توانایی بهره‌مندی از آن را نداشت؛ پس خیلی‌ها برای شنا کردن به چشمه‌علی می‌آمدند. عالمی با اشاره به اینکه مدتی بعد برای ساماندنی

در گذشته چشمه‌علی تفرجگاهی محسوب می‌شد که نه تنها اهالی شهرری بلکه مردم از نقاط مختلف شهر تهران برای شنا کردن به آن سر می‌زدند. محمدعلی عالمی، یکی از اهالی قدیمی محله صفائی که اطلاعات خوبی درباره تاریخچه این محله و اتفاقات پیرامون آن دارد، می‌گوید: «آبتنی

نام‌های تاریخی چشمه ۸ هزار ساله

نام چشمه‌ای که در محوطه‌ای باستانی در دامنه‌های جنوبی ارتفاعات البرز قرار دارد و از میان صخره‌ای بزرگ بیرون آمده است در گذشته سورینی یا نهر سورن بود.

محسن ماجدی، ری پژوه، با اشاره به اینکه این چشمه در جنوب شرقی تهران و شمال شهرری قرار گرفته و به سوی جنوب و سپس جنوب شرقی جریان داشته است، می‌گوید: «نام قدیم این چشمه احتمالاً منسوب به خاندان بزرگ سورین در عصر اشکانیان بوده است. از سوی دیگر خاندان مهران هم یکی از ۷ خاندان بزرگ ساسانی بودند که به همین دلیل در دوره ساسانیان به نهر مهران معروف شده بود و بعدها به نام امام اول شیعیان، به چشمه‌علی شهرت پیدا کرد.»

بنا بر پژوهش‌های کارشناسان حوزه کاریزها، آب چشمه‌علی در گذشته به شکلی هدایت می‌شده که در حیاط خانه‌ها و درون باغ‌ها جریان یابد و آب مورد نیاز ساکنان را تأمین کند. محوطه باستانی چشمه‌علی از سکونتگاه‌های مهم شمال فلات ایران و در دوره‌ای تفرجگاه پادشاهان و درباریان بوده است.

موضوع:
جراحی
نامگذاری چشمه
معروف

